

ОТНОСНО НЯКОИ СПЕЦИФИКИ ПРИ ОБЖАЛВАНЕ
НА АКТОВЕ НА ОБЩИНСКАТА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ*Милка Ламбева*ABOUT SOME SPECIFICS IN APPEALS OF ACTS
OF THE MUNICIPAL ELECTION COMMISSION*Milka Lambeva*

Abstract: *The subject of this article is the procedure for appealing the decisions of the Municipal Election Commission. The article provides a brief overview of the legal regulations, concerning this procedure. The MEC is seen as a state body (public authority) that is directly responsible for the lawful conduct of local elections. That is why the issue of protection against MEC decisions is extremely important. The article pays special attention to the question of the acts of the MEC, that can be appeals and the notion of “legal interest” and “interested party” in appealing of the Commission acts. A brief overview is made of some of the main specifics of this appeal and the problems associated with it.*

Keywords: *Municipal Election Commission, Central Election Commission, local elections, Administrative Court, Supreme Administrative Court, Electoral Code, decision, legal interest, interested party, public authority.*

Основна причина за изготвяне на настоящата статия са проведените през 2019 г. местни избори и по-специално оспорването на някои от решения на Общинска избирателна комисия (ОИК), свързани с регистрацията на кандидат, отказ от заличаване на регистрирано за участие в изборите лице и обявяване на резултатите от проведените избори.

Във връзка с оспорването на посочените по-горе актове комисия за мен лично възникнаха следните въпроси:

1. Всички актове ли на ОИК подлежат на оспорване или за да може да се упражни правото на жалба е нужно процесното решение да притежава белезите на административен акт?;

2. Доколко в производството по оспорване на решенията на ОИК се прилагат общите разпоредби на Административнопроцесуалния кодекс (АПК)?;

3. Как се определя правният интерес от оспорване на актове на ОИК?.

Тези въпроси бяха провокирани от постановените актове на ВАС и компетентните

Административни съдилища, при които бележите противоречие относно това кои актове на ОИК подлежат на обжалване и кои са правно легитимирани лица в едно такова производство.

Предвид факта, че действията на органите, предвидени да организират и проведат изборите, в това число и местните такива, са от изключително значение и за законосъобразното провеждане на тези избори, и за правилното определяне на окончателните резултати, считам, че решенията на тези органи поражда правни последици в сферата на всички нас – гражданите на Република България. Ето защо въпросите относно характера на тези актове и възможността за защита срещу тях е от изключително значение и предпоставка за законосъобразно и правилно формиране на волята на гласоподавателите.

Кратък преглед на нормативната уредба

Нормативните актове, уреждащи начина на организация и провеждане на местните из-

бори, са Изборният кодекс (ИК)¹ и Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА)². Основните процедури във връзка с провеждане на изборите се съдържат в ИК, в който нормативна основа намират въпросите относно организационно-техническа подготовка на изборите, избирателни комисии, оспорването на техните актове, начин на гласуване и други.

Един от основните органи при провеждане на местните избори, е ОИК. В настоящата статия няма да се спирам подробно на реда на сформирание на комисията и начина ѝ на работа, но все пак, за да можем да дадем отговор на поставените в началото въпроси, е нужно накратко да посочим някои от основните белези на ОИК.

Правилата за създаване и функциониране на общинските избирателни комисии се съдържат в Глава пета, раздел трети от ИК. ОИК се назначава от Централната избирателна комисия и действа на територията на съответната община при провеждане на избори за общински съветници и кметове. Членовете на ОИК се предлагат от парламентарно представените партии и коалиции, като при назначаването им се запазва съотношението между тези партии и коалиции, но не по-малко от един член от всяка парламентарно представена партия или коалиция³. В чл. 76 от ИК е определен и съставът на ОИК. Съгласно посочената разпоредба, Общинската избирателна комисия се

състои от председател, заместник-председатели, секретар и членове.

Редът и начинът на оспорване на решенията на ОИК от своя страна е посочен в чл. 88 от Изборния кодекс. Нормата гласи следното: *„Решенията на общинската избирателна комисия може да се оспорват в тридневен срок от обявяването им пред Централната избирателна комисия, която се произнася в тридневен срок с решение. Решението на общинската избирателна комисия, потвърдено с решение на Централната избирателна комисия, подлежи на обжалване по реда на чл. 98, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс пред тричленен състав на административния съд по местонахождение на съответната общинска избирателна комисия. В останалите случаи решението на Централната избирателна комисия се обжалва пред Върховния административен съд“*. По-нататък, в ал. 2 от същата разпоредба се предвижда, че *„При обжалване на решенията на общинската избирателна комисия се прилага чл. 58“*⁴.

Безспорно от голямо значение са разпоредбите, уреждащи възможността за обжалване на решенията на ОИК относно регистрация на партиите, коалициите и инициативните комитети/кандидатските листи за участие в местните избори и възможността за обжалване на резултатите от избора.

При първата хипотеза са приложими нормите на чл. 147, ал. 8 от ИК⁵, чл. 148, ал. 8

¹ Обн. в ДВ, бр. 19 от 5.03.2014 г., в сила от 5.03.2014 г., претърпял редица промени, последната от които в сила от 02.08.2019 г.

² Обн. в ДВ, бр. 77 от 17.09.1991 г., изменен многократно.

³ Виж чл. 76, ал. 5 от ИК.

⁴ Чл. 58 е със следното съдържание:

„(1) Решенията на Централната избирателна комисия по чл. 57, ал. 1, т. 5, 6, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 22, 23, 25, 26, 26а, 29, 30, 33, 34 и 45 може да се обжалват пред Върховния административен съд чрез Централната избирателна комисия в тридневен срок от обявяването им. Централната избирателна комисия изпраща незабавно жалбата и преписката към нея на съда.

(2) В жалбата се посочват решението, което се обжалва, основанието, в какво се състои искането, имената и адресът на жалбоподателя и телефон, факс или електронен адрес.

(3) Върховният административен съд разглежда жалбата и се произнася с решение в тридневен срок от получаването ѝ в открито заседание с призоваване на жалбоподателя, Централната избирателна комисия и заинтересованите лица. Решението на съда се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

(4) При обжалване на решенията на Централната избирателна комисия сроковете по Административнопроцесуалния кодекс не се прилагат. Сроковете се изчисляват в календарни дни и изтичат в последния им ден“.

⁵ Относно оспорване на отказ на ОИК за регистрация на партиите и коалициите;

от ИК,⁶ чл. 154, ал. 4 от ИК⁷ 417, ал. 3 от ИК⁸. В случай, че са налице непълноти и несъответствия при документите за регистрация, Общинската изборителна комисия, ако последните не бъдат отстранени, следва да постанови отказ за регистрация. Този отказ се оспорва пред Централната изборителна комисия по реда на чл. 88 от ИК.

Възможността за оспорване на резултатите от избора от своя страна е уредена в чл. 459 – чл. 462 от ИК. Производството се развива пред компетентния Административен съд, решението/определението на който подлежи на обжалване пред Върховния административен съд. В производството по чл. 459 от ИК сроковете по АПК и Гражданския процесуален кодекс за отстраняване на нередовности на жалбата, представяне на писмен отговор по жалбата, представяне на заключение на вещо лице и за призоваване на страните не се прилагат. Идеята на законодателя е жалбата да се разглежда във възможно най-кратки срокове. Същата не спира изпълнението на решението на ОИК, но безспорно, при един незаконосъобразен избор могат да бъдат нанесени редица вреди. Наред с това, едно дълго производство ще постави в несигурност както избрания кандидат, така и съответните жители на общината. И макар и законодателят да не дава отговор на въпроса кой е процесуалният закон при оспорване на резултатите от избора, то по аналогия на чл. 88 от Изборния кодекс и фактът, че компетентен да разгледа спора е Административния съд, следва да се приеме, че производството се развива по реда на АПК в случаите, в които липсва специална разпоредба в ИК. За оспорване на решения на ОИК се говори и в други разпоредби на Кодекса⁹, които няма да бъдат предмет на анализ в настоящата статия.

Особености в производството при оспорване на решения по реда на чл. 88 от ИК

Една от най-значимите особености в производството по оспорване на решенията

на ОИК е всъщност органът, компетентен да разглежда жалбата. Жалбата срещу решението се разглежда от Централната изборителна комисия, а решението на ОИК, потвърдено от ЦИК, се оспорва пред компетентния Административен съд, който действа в състав от трима съдии. В останалите случаи решението на Централната изборителна комисия се обжалва пред Върховния административен съд.

Интерес представлява въпросът в какво качество действа Централната изборителна комисия в това производство по оспорване.

В разпоредбата на чл. 88 от ИК е предвидена възможността за оспорване на административни актове, които издават ОИК по административен ред пред непосредствено по-горестоящия административен орган – ЦИК. Следователно решенията на ОИК се оспорват пред Централната изборителна комисия като по-горестоящ административен орган, т.е. тук е налице оспорване на акт по административен ред. Централната изборителна комисия разглежда жалбата и се произнася с решение. Когато ЦИК отхвърли жалбата (т.е. когато потвърди решението на ОИК), тогава на оспорване по съдебен ред подлежи първоначалният административен акт (а не решението на ЦИК) по реда на чл. 98, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс пред тричленен състав на административния съд по местонахождение на съответната ОИК. В останалите случаи т.е. когато ЦИК отмени решението на ОИК, предмет на обжалване е решението на ЦИК, защото ЦИК се е произнесъл по същество и неговият акт е решил спора по същество – тогава решението на Централната изборителна комисия се обжалва пред Върховния административен съд. С това законодателно решение е възприет и един от основните принципи на административното правораздаване, който намира своето проявление в чл. 98, ал. 2 от АПК – когато по-горестоящият административен орган потвърди акта на по-долустоящия, то на съдебен

⁶ Относно оспорване на отказ на ОИК за регистрация на местна коалиция;

⁷ Относно оспорване на отказ на ОИК за регистрация на инициативен комитет;

⁸ Относно оспорване на отказ на ОИК за регистрация на кандидатски листи. За кандидатските листи виж чл. 412 от Изборния Кодекс.

⁹ Така например чл. 201 от ИК, където е уреден начинът, по който се оспорват решенията на комисията, по произнасяне срещу жалби при нарушаване на реда за провеждане на предизборната кампания от доставчиците на медийни услуги.

контрол подлежи акта на по-долуостоящия административен орган. Оспорването пред ЦИК представлява оспорване на административен акт по административен ред, т.е. Централната избирателна комисия не действа като правораздавателен орган, а като по-горестоящ държавен орган, осъществяващ административен контрол. В този случай съдебното оспорване на потвърдените от ЦИК решения остава едноинстанционно

Наред с това, от последователния прочит на ИК достигаме до извода, че ЦИК изцяло носи белезите на по-горестоящ административен орган спрямо ОИК, тъй като пряко назначава ОИК, влия върху състава ѝ¹⁰, определя размера на възнагражденията на ОИК и др. Логично е и именно ЦИК да е органът, пред който да се развие административното оспорване на актовете на ОИК.

Промяната в чл. 88 от ИК, с която се предвижда родово подсъден да разглежда жалбите срещу потвърдените от ЦИК решения на ОИК да е не Върховният административен съд, а Административният съд¹¹ е и повод за образуване на к. д. № 6 от 2019 г. Делото е образувано по искане на Омбудсмана на Република България с твърдение, че чл. 88 от ИК променя установената подсъдност при „второинстанционното оспорване“ на актовете на районните и общинските избирателни комисии, като вместо пред Върховния административен съд, те се обжалват пред административните съдилища, когато са потвърдени от ЦИК. В искането се сочи, че изменението нарушава принципа централните органи на изпълнителната власт да бъдат контролирани от най-висша съдебна инстанция, както и изискването ВАС да упражнява върховен съдебен надзор за точно-

то и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване. На 18.07.2019 г. Конституционният съд на Република България постановява решение № 6, с което отхвърля искането на Омбудсмана за обявяване на противоконституционност на нормата на чл. 88 от ИК. От мотивите на съдебния акт разбираме, че конституционните ни съдии разглеждат оспорването по чл. 88 като производство по административно оспорване, развиващо се пред ЦИК и оспорване на решенията по съдебен ред, което е едноинстанционно и се развива пред съответния Административен съд.¹²

Остава отворен въпросът доколко разрешението за едноинстанционност на съдебното производство при оспорване на решенията на ОИК в хипотезата на чл. 88 от ИК е правилно. В мотивите към предложението за изменение на разпоредбата на чл. 88 от ИК четем, че необходимост от промяна на родовата подсъдност е принципът на лесен достъп до правосъдие.¹³ Вносителят на предложението счита, че с промяната няма да има нужда страните да се явяват пред ВАС, а в съответния административен съд, т.е. ще се избегне необходимостта от пътуване. Наред с това промяната ще спомогне производството по оспорване на решенията на ОИК да се развива в по-кратки срокове.

Тезата относно лесния достъп до правосъдие не може да бъде оспорена. Но нито в мотивите към предложението за промяна, нито при обсъждане на това предложение е взета предвид нормата на чл. 53, ал. 4 от Изборния кодекс, съгласно която когато за приемане на решение липсва необходимото мнозинство, се смята, че е налице решение за отхвърляне. Това означава, че когато при разглеждане на жалба срещу акт на ОИК липсва мнозинство,

¹⁰ Съгласно чл. 57, ал. 1, т. 6 ЦИК освобождава членове на районните и общинските избирателни комисии и на секционните избирателни комисии извън страната в случаите на нарушения на кодекса и на решенията на Централната избирателна комисия, както и при наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2 от Кодекса.

¹¹ Нормата на чл. 88 от Изборния кодекс е изменена изменена с ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г. В предишната си редакция нормата е предвижда решенията на общинската избирателна комисия да се оспорват пред Централната избирателна комисия, която се произнася с решение, подлежащо на обжалване пред ВАС.

¹² В тази връзка е и константната съдена практика на ВАС. Виж: Определение № 14238 от 24.10.2019 г. на ВАС по адм. д. № 12501/2019 г.; Определение № 13922 от 18.10.2019 г. на ВАС по адм. д. № 12262/2019 г. и др.

¹³ Предложението е качено на официалната интернет страница на Народното събрание: <https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/156826/>

ЦИК следва да вземе решение, с което да отхвърли жалбата, т.е. да потвърди решението на ОИК. Така реално сме изправени в хипотеза, при която Централната избирателна комисия не е формирала воля, че решението на ОИК е законосъобразно, но го е потвърдила. По този начин АС се явява единственият орган, който може да осъществи реален контрол спрямо решенията на ОИК, тъй като чл. 88 не допуска последващо обжалване пред ВАС. Считам, че в подобни случаи е нужно законодателят да предвиди възможност спорът да достигне до Върховния административен съд.

Във връзка с особеностите в производството при оспорване на решенията на ОИК интерес представлява и въпросът подлежи ли на оспорване определението на Административния съд, с което жалбата е оставена без разглеждане поради например липса на правен интерес от оспорване, пропускане срока за депозиране на жалба и др. Съгласно чл. 88, ал. 2 ИК, при обжалване на решенията на ОИК по реда на посочената разпоредба се прилага чл. 58 ИК. Последният текст регламентира специален ред за обжалването на решенията на ЦИК по чл. 57 от Кодекса. Анализът на посочените разпоредби, и най-вече това на правилото на чл. 58, ал. 3 ИК, приложимо съгласно препращащата норма на чл. 88, ал. 2 от Кодекса, според което съдът се произнася по жалбата с решение, което е окончателно и не подлежи на обжалване води до извода, че определенията на съда, с които се прекратява производството, също не подлежат на оспорване пред ВАС.¹⁴

Всички актове ли на ОИК подлежат на оспорване?

Както вече бе уточнено, нормата на чл. 88 изрично предвижда възможността за обжалваемост на решенията на ОИК. В местните из-

бори ОИК действа като орган на изпълнителната власт, тъй като е един от основните органи, които имат правомощия при провеждане на изборите, а редица от актовете ѝ са с властнически характер и предизвикват едностранно правни последици в сферата на техните адресати.¹⁵ Буквалният прочит на нормата на чл. 88 от ИК навява на мисълта, че всички актове на ОИК могат да бъдат предмет на съдебен контрол. В разпоредбата е посочено, че решенията на ОИК могат да бъдат оспорени, без законодателят да въвежда ограничения относно вида и характера на тези решения, спрямо които може да се осъществи контрол. В практиката обаче ВАС нееднократно е приемал, че за да може да се осъществи съдебен контрол върху акт на орган на изпълнителната власт, то този акт, макар и да не е изрично уточнено в закона, следва да притежава белезите на административен. Така например, относно приложението на чл. 38 от Закона за висшето образование, в който по същия начин е предвидена възможността за оспорване на актовете на органите на управление на висшите училища, ВАС уточнява, че макар и законодателят да е предвидил възможност за съдебен контрол на актовете на органите на управление на ВУ, то освен качеството на издателя на акта, последният следва да притежава и белезите на индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21 АПК.¹⁶ В друго свое определение, постановено по аналогичен казус, Върховният съд изрично уточнява, че „допустимостта на обжалването е в зависимост от това, дали взетото решение представлява индивидуален, общ или нормативен административен акт, дали жалбоподателят има пряк правен интерес от обжалването му и дали жалбата е определения от Кодекса преклузивен срок за обжалване“¹⁷.

¹⁴ В тази връзка е и: Опр. № 15127 от 8.11.2019 г. на ВАС по адм. д. № 13022/2019 г.; Опр. № 13922 от 18.10.2019 г. на ВАС по адм. д. № 12262/2019 г.; Опр. № 13553 от 11.10.2019 г. на ВАС по адм. д. № 11964/2019 г.

¹⁵ В правната доктрина съществуват редица определяния за административен акт. Едно от най-използваните е това, дадено от проф. Дерменджиев, проф. Костов и проф. Хрусанов, съгласно което „административният акт е властническо волеизявление на орган на държавно управление (или приравнен нему орган), издадено въз основа и в рамките на закона, което едностранно предизвиква правни последици в сферата на изпълнителната дейност и което при необходимост може да бъде приведено в изпълнение с помощта на държавната принуда“ – вж. **Дерменджиев, И, Костов, Д., Хрусанов, Д.** Административно право на Република България. София: Сиби, 2012, с. 144.

¹⁶ В тази връзка вж. Решение № 10572 от 17.08.2017 г. на ВАС по адм. д. № 6180/2017 г.

¹⁷ Определение № 11066 от 23.10.2008 г. на ВАС по адм. д. № 7897/2008 г.

Подобно следва да е и разбирането относно приложението на разпоредбата на чл. 88 от Изборния кодекс. В действителност нормата не въвежда ограничения относно подлежащите на оспорване решения на ОИК, но буквалното ѝ тълкуване не само не съответства на основните принципи на административно-то право и процес, но и би било предпоставка за редица необосновани жалби, които от една страна ще затруднят изборните органи, а от друга, и самия изборен процес. Следва да се има предвид, че при извършване на своята дейност ОИК постановява редица решения, като например решение за определяне на Комисията да осъществява процесуално представителство, определяне на представител за приемане на отпечатани бюлетини, утвърждаване на образци на бюлетините и други. Безспорно подобни решения не могат да се определят като административни актове, макар и да са издадени от ОИК и не следва да могат да бъдат оспорвани, най-малкото защото една такава жалба би била необоснована.

За правния интерес при оспорване на решенията на ОИК

В предходния параграф вече бе споменато, че допустимостта на жалбата се преценява с оглед правния интерес на жалбоподателя.

Понятието „правен интерес“ и „заинтересовано лице“ в административното право са предмет на редица разработки¹⁸. С настоящата статия няма да се прави подробен анализ на понятието „правен интерес“ и начина, по който това понятие се прилага в административното право, тъй като един такъв анализ изисква труд, предполагащ доста по-голям обем от допустимия, а и защото ще излезем извън предмета на статията. Все пак е нужно да посочим основни белези на това понятие.

За да може дадено лице да упражни правото си на жалба срещу административен акт, то трябва да докаже, че с акта пряко се засягат негови права или свободи. Понятието „засягане“ е изяснено в Решение № 21 от 26.1.1995 г. по к.д. № 18/95 г. на КС на Република Бълга-

рия, където съдът го тълкува във връзка с чл. 56 от КРБ – „административният акт засяга по смисъла на чл. 120, ал. 2 от КРБ граждани и юридически лица, когато нарушава или застрашава техни права и законни интереси. Това обективно нарушаване или застрашаване на субективно право или законен интерес на гражданин или на юридическо лице е материалноправното основание за включване на административния акт в кръга на обжалваемите актове“. С оглед на изказаното по-горе становище обжалването на административния акт е недопустимо от лице, чийто права или законни интереси не са пряко нарушение или застрашени от действието им. За да бъде допустимо административното оспорване е задължително актът правно да уврежда субектите, засягайки пряко и непосредствено правната им сфера, а не само да създава потенциална опасност за засягане¹⁹. Разгледано през призмата на провеждане на местните избори, съвсем основополагащо можем да си зададем въпроса „Кой има правен интерес от оспорване на актовете на ОИК“? Всъщност, както вече бе споменато, редица от решенията не могат да бъдат обжалвани, тъй като не притежават изобщо качеството на административен акт, и това становище следва да бъде подкрепен. ВАС многократно е постановявал, че нормата на чл. 88 от ИК не подлежи на буквално тълкуване.

Тогава нека разгледаме правния интерес от обжалването на **тези решения на ОИК, които касаят регистрацията на участниците в изборите – било то участник в изборите за кмет или за общински съветници и решенията, с които се определят резултатите от изборите.**

Контролът спрямо решенията за регистрация е предвиден в специални разпоредби от Изборния кодекс, които бяха цитирани в началото на статията²⁰. Всички норми препращат към правилата на чл. 88 от ИК, но тук е важно да направим едно уточнение – разпоредбите на Кодекса в тази им част изрично предвиждат, че на оспорване подлежи **ОТКАЗЪТ** за регис-

¹⁸ Подробен анализ на понятието „заинтересовано лице“ а административното право прави доц. Веселина Канатова-Бучкова виж: **Канатова-Бучкова, В.** Заинтересованите лица по Административнопроцесуалния кодекс. София: Сиби, 2015.

¹⁹ В тази връзка виж Опр. № 418/14.01.2005 на ВАС.

²⁰ Чл. 147, ал. 8 от ИК, чл. 148, ал. 8 от ИК, чл. 154, ал. 4 от ИК 417, ал. 3 от ИК.

трация. Безспорно всяко правоимащо лице, подало заявление за участие в изборите, има право да обжалва отказът на ОИК, с който не е допуснат до участие. Това изцяло кореспондира с направените по-горе разсъждения на понятието „правен интерес“. Въпросът е имат ли право останалите регистрирани за участие в изборите кандидати да обжалват решението, с което Общинската изборителна комисия допуска до участие дадено лице.

Следва да се има предвид, че изцяло и единствено в правомощията на ОИК е да направи преценка за това отговарят ли кандидатите на условията за участие в местните избори и да регистрира, респективно да откаже да ги регистрира. Действително списък за регистрираните кандидати се изпраща до ЦИК, която на свой ред проверява отговарят ли те на предвидените от законодателството условия, но самата ЦИК няма компетенции сама да заличи регистрацията на кандидата. Такова заличаване е допустимо само от ОИК в хипотезата на чл. 87, ал. 1, т. 15, 16 и 17 от Изборния кодекс²¹.

От тълкуването на тази норма стигаме до извода, че дори и Централната изборителна комисия да констатира нередности при някой от вече регистрираните участници, тя може единствено да даде указания на ОИК да приложат нормите във връзка с дерегистрация на участника. В тази връзка интерес представлява РЕШЕНИЕ № 108 на ОИК Горна Оряховица. ОИК Горна Оряховица е сезирана с писмо на ЦИК, с което комисията е уведомена за наличие на несъответствие за вечер регистриран за участие в местните избори кандидат. В писмото си ЦИК предоставя срок, в който ОИК Горна Оряховица следва да се произнесе с решение за наличието на предпоставки за заличаване на регистрацията на кандидата, съобразно разпоредбата на чл. 87, ал.1, т. 15. Общинската

изборителна комисия, считайки че не са налице предпоставки за заличаване, отказва да изпълни разпоредбата на ЦИК. Последват нови указания от ЦИК за отмяна на приетото решение № 108. Съответната общинска изборителна комисия взема решение, с което отказва да отмени вече постановеното такова.

Именно през призмата на правния интерес и понятието заинтересовано лице възникват следните въпроси:

1. Могат ли трети лица да оспорят решението на ОИК, с което дадено лице е регистрирано за участие в местните избори, предвид изричните разпоредби на Кодекса, че само отказът от регистрация може да е предмет на съдебен контрол?;

2. Подлежи ли отказът за заличаване на регистратурата на кандидат от трети лица и ако да – кой има правен интерес от жалбата?;

3. Подлежи ли едно неправилно решение за регистрация на кандидат на контрол в производството по оспорване на изборните резултати, особено в случай, в който кандидатът е спечелил съответния местен избор?

Във връзка с постъпилите относно описания по-горе случай жалби, компетентният административен съд подчертава, че отказът за заличаване на регистрацията на кандидат не подлежи нито на административен, нито на съдебен контрол, тъй като „упражняването на правомощията на комисията по чл. 87, ал. 1 от ИК не е поставено в зависимост от наличието на сигнал.“ Наред с това съдът констатира и липса на правен интерес от оспорването²².

Впоследствие, с оглед факта, че кандидатът печели изборите, се оспорва и самият изборен резултат, като твърдението на жалбоподателя е, че кандидатът не отговаря на условията за участие в местните избори. Върховният административен съд, с мотивите към

²¹ Съгласно визираните разпоредби в Общинската изборителна комисия:

– заличава регистрацията, когато се установи, че кандидатът (тук говорим за кандидати за общински съветници и кметове) не отговаря на условията по чл. 397, ал. 1 или 2, както и в случаите по чл. 417, ал. 5;

– заличава регистрацията, когато независимият кандидат не е подкрепен от необходимия брой изборители съгласно чл. 416, ал. 1;

– заличава регистрацията на инициативен комитет в случаите по т. 16.

²² В тази връзка виж Опр. № 380 от 18.10.2019 г. на АдмС – Велико Търново по адм. д. № 636/2019 г. Жалбата срещу определението е оставена без разглеждане поради специалната разпоредба на чл. 88 от ИК във връзка с чл. 58 от ИК.

съдебния акт постановява, че „оплакванията за незаконосъобразна регистрация на едно лице като кандидат за кмет, са неотнормирани към производството по обжалване на решението за обявяване на избрания кмет“²³.

Остава отворен въпросът:

– след като оплакванията за незаконосъобразна регистрация на даден кандидат не са предмет на преценка при оспорване на крайния резултат

и

– съгласно специалните разпоредби на ИК само отказът на регистрация подлежи на оспорване (т.е. по аргумент на противното решение за регистрация не може да е предмет на жалба) и останалите кандидати нямат правен интерес от оспорване на този отказ

и

– отказът на ОИК за заличаване на вече регистриран кандидат не носи белезите на административен акт и не подлежи на контрол как може останалите кандидати да се защитят, когато участват в надпревара с лице, което евентуално няма право да бъде избирано?²⁴ И нещо повече, ако самите кандидати нямат правна легитимация за оспорване на тези решения, то на още по-силно основание нямат право от оспорване на тези решения и гражданите на съответната община. Не са ли пряко заинтересовани именно тези граждани от това съответната административно-териториална единица да се управлява от лице, отговарящо на законовите изисквания за избираемост?

Според мен, при оспорване на решенията на ОИК, касаещи регистрацията на кандидатите за участие в изборите, както и при решенията, с което се обявява изборния резултат понятието правен интерес не следва да се тълкува толкова стеснително, тъй като всеки има пряк интерес от това мястото, в което живее, да бъде управлявано от лица, които отговарят на поставените от законодателя условия. В крайна сметка тези условия неслучайно съществуват. С въвеждането им законодателят е преценил, че кандидатът, който ги покрива,

има нужните качества да бъде избран за орган на местното управление.

Да, наистина по-разширителният прочит би довел до увеличаване броя на депозираните срещу решенията на ОИК жалби, но в крайна сметка една от целите на Изборния кодекс, а и останалите нормативни актове, действащи в сферата на местното управление, е чрез прякото и тайно гласуване жителите на съответната административно-териториална единица да изберат най-подходящия за тях представител на местната власт. Защото местното управление, като принцип на децентрализацията на изпълнителната власт, цели именно чрез местните органи на управление да се достигне до едно прозрачно и правилно ръководене на населеното място, а исканията и нуждите на местните жители да бъдат чути и удовлетворени. Ето защо мисля, че всеки един от нас, като гражданин на съответното населено място/община има пряк интерес, особено ако е гласувал на местните избори, от това да поиска да се направи преценка на решенията на ОИК с които се регистрират кандидати за участие в изборите и с които се обявяват изборните резултати.

Във връзка с горепосоченото ми се струва, че нормите на Изборния кодекс в тази му част следва да бъдат прецизирани. Най-малкото което законодателят следва да уточни е дали разпоредбите на чл. 147, 148, 154 и 417 от ИК, в които изрично се подчертава, че на оспорване подлежи единствено отказът за регистрация, изключват приложението на общата норма на чл. 88 от ИК, която от своя страна въвежда възможността за оспорване на всички решения на ОИК.

С настоящата статия бе направен кратък анализ на производството по оспорване на решенията на ОИК, която е един от органите, пряко отговорни за законосъобразното протичане на местните избори. Далеч съм от мисълта, че съм успяла да разгледам всички специфики на това производство или всички проблеми, които се срещат в него. Предвид факта, че за някои от поставените въпроси е

²³ Виж РЕШЕНИЕ № 1943 от 06.02.2020г. на ВАС по адм. д. № 662/2020 г.

²⁴ Тук следва да се има предвид, че в настоящата статия не се обсъжда доколко отказът за заличаване на регистрацията на кандидата е съобразен с материалните изисквания на закона, респективно не се разглежда основателността на жалбата, тъй като този въпрос няма касателство относно начинът, по който се прилага понятието „правен интерес“ при оспорване на решенията на ОИК.

налице противоречива съдебна практика, както и че същите са пораждали и ще пораждат множество дискусии в обществото, считам, че е нужно тези проблеми да получат законодателно разрешение. Изборът на органи на местно управление е от изключително значение и влияе пряко не само върху конкретната община, но и върху живота на всички нас – жителите на тази община.

БИБЛИОГРАФИЯ

Дерменджиев, И, Костов, Д., Хрусанов, Д. Административно право на Република България.

София: Сиби, 2012. // **Dermendzhiev, I, Kostov, D., Hrusanov, D.** Administrativno pravo na Republika Bulgaria. Sofia: Sibi, 2012.

Канатова-Бучкова, В. Заинтересованите лица по Административнопроцесуалния кодекс. София: Сиби, 2015. // **Kanatova-Buchkova, V.** Zainteresovanite litsa po Administrativnoprocesualnia kodeks. Sofia: Sibi, 2015.

Сивков, Ц. Административно право и административен процес. Издателски център МИ – Плевен, 2013. // **Sivkov, Ts.** Administrativno pravo i administrativen protses. Izdatelski tsentar MI – Pleven, 2013.

Стайнов, П., А. Ангелов. Административно право на НРБ. София: Наука и изкуство, 1957. // **Staynov, P., A. Angelov.** Administrativno pravo na NRB. Sofia: Nauka i izkustvo, 1957.